

آینده نگاری در بخش آموزش علوم پزشکی

توسعه توانمندی ها: با توجه به شبکه سازی که انجام می شود، تخصص ها، دانش و مهارت های لازم برای دستیابی به چشم انداز و آینده مطلوب حوزه آموزش پزشکی فراهم جمع می شوند و از این طریق حداکثر توانمندی های لازم برای تصمیم گیری در آموزش پزشکی وارد فرایند آینده نگاری می شوند.

توسعه چشم انداز استراتژیک: به ایجاد حس مشترک میان ذی نفعان آموزش پزشکی در راستای تحقق چشم اندازهایی که نقطه ی تعالی آن مجموعه محسوب می شود، می انجامد.

مشخصه های آینده نگاری

آینده نگاری رویکردی عملگرا، مشارکتی و چند رشته ای است که به دنبال اکتشاف آینده های بدیل می باشد و همان طور که در شکل نشان داده شده است، به عنوان مثلی از "تفکر آینده"، "بحث در مورد آینده" و "شکل دادن به آینده" شناخته می شود.

تفکر آینده

شکل بخشیدن به آینده

بحث در مورد آینده

مثلث آینده نگاری

اگر محیطی که با آن مواجه می شویم را به ابعاد کم تر تقلیل دهیم، نمی توانیم درک و شناخت مناسبی از آن داشته باشیم. این در حالی است که آینده نگاری رویکردی را فراهم می آورد تا بتوان با تمامی متغیرهای موثر بر محیط آینده بدون توجه به نوع آن ها (کمی یا کیفی) برداشتهایی از واقعیت را داشته باشیم به گونه ای که با هر نوع نگاه از هر رشته ی مرتبط مشروعیت نتایج آن حفظ شود.

یکی از محورهای بسته تحول و نوآوری، "تدوین سند آینده نگاری و نقشه راه تحقق مرجعیت علمی" است. هدف از این شماره ناب، آشنایی بیشتر با الزامات و تعاریف آینده نگاری می باشد.

آینده نگاری در بخش آموزش علوم پزشکی

آینده نگاری فرایندی است نظام مند، مشارکتی، آینده محور و ترسیم کننده چشم انداز میان تا بلندمدت که با هدف تصمیم گیری هر چه بهتر برای آینده، انجام می شود. آینده نگاری در تقابل با تقدیرگرایی، قدرت شکل بخشیدن به آینده را فراهم ساخته و باعث می شود تا از مزیت فرصت های جدید استفاده شده و از عوامل تهدید در آینده اجتناب گردد.

آینده نگاری غالباً زمانی انجام می شود که یک منطقه، کشور، سازمان و یا بخش (نظیر بخش آموزش علوم پزشکی) خود را با چالش هایی در آینده، روبرو ببیند و تفاوت آن با سایر رویکردهای برنامه ریزی بعد "مشارکتی بودن" آن است. چارچوب های متعددی برای انجام فعالیت های آینده نگاری ارایه شده است که ساده ترین آن در سه مرحله ی پیش آینده نگاری، آینده نگاری و پسا آینده نگاری مطرح می گردد.

آینده نگاری با ۴ هدف عمده ی تصمیم سازی، شبکه سازی، توسعه توانمندی ها و ترسیم چشم اندازهای استراتژیک انجام می شود.

تصمیم سازی: با این هدف مطرح می شود که تصمیم گیران و سیاست گذاران آموزش علوم پزشکی با آگاهی هر چه بیشتر، برای توسعه بلندمدت این حوزه در آینده با توجه به وضعیت فعلی تصمیم بگیرند.

شبکه سازی: به منظور فراهم آوردن ذی نفعان مختلف بخش آموزش علوم پزشکی انجام می گیرد که در نتیجه آن گفت و گوی راهبردی تمامی ذی نفعان در یک چارچوب نظام مند ممکن می گردد.

خروجی های آینده نگاری

خروجی های یک پروژه آینده نگاری به دو دسته کلی خروجی های محسوس و یارسمی و خروجی های نامحسوس یا غیررسمی تقسیم می شوند. از جمله خروجی های محسوس آینده نگاری آموزش پزشکی می توان به تهیه سناریوهای آموزش پزشکی، انتشار نتایج تحقیقات حاصل از فعالیت آینده نگاری، تجزیه و تحلیل بخشی آموزش پزشکی، نقشه راه، لیست فناوری های حیاتی در حوزه آموزش پزشکی و اولویت بندی این فناوری ها، رهنگاشت فناوری های آموزش پزشکی، مستندات پانل ها، پیشنهادات سیاسی و... اشاره کرد که می توانند به اشکال مختلف منتشر شوند.

خروجی های نامحسوس آینده نگاری که گاهی می توانند اهمیتی بیشتر از نتایج محسوس آن داشته باشند، شامل شبکه سازی، اجماع بر سر چالش های آینده، ایجاد حس مشترک نسبت به چشم انداز مشخص بین ذی نفعان و سیاست گذاران، آگاهی نسبت به چالش های آینده، ایجاد فرهنگ آینده، جهت دهی فکری به مسایل مربوط به افق بلند مدت، تبدیل غیر مستقیم نتایج حاصل از آینده نگاری به پروژه و تعلق خاطر ذی نفعان نسبت به جهت گیری های اتخاذ شده در بخش آموزش علوم پزشکی، می باشد.

نتیجه گیری

آینده نگاری یک فعالیت نظام مند، بین رشته ای و عملگرا است که انجام آن در حوزه آموزش پزشکی با شناسایی کلیه ذی نفعان این حوزه و جلب مشارکت آن ها در راستای تصمیم سازی، شبکه سازی، توانمندی ها و ترسیم چشم اندازهای استراتژیک و پاسخگویی به چالش های این حوزه، الزامی حیاتی برای آینده آموزش پزشکی است. خروجی حاصل از انجام فعالیت آینده نگاری در حوزه آموزش پزشکی علاوه بر اینکه به تولید مستندات راهبردی و نیازمندی های آتی این حوزه می انجامد با ایجاد فرهنگ آینده میان ذی نفعان و بازیگران کلیدی آموزش پزشکی، ضمانت اجرایی دستیابی به تمامی اهداف متعالی حوزه آموزش پزشکی مانند مرجعیت علمی آن خواهد بود.

به طور مثال سند آینده نگاری آموزش پزشکی به منظور دستیابی به اهداف باید بتواند مشروعیت خود را از دیدگاه گروه های مختلف ذینفع در این بخش اعم از متخصصان آموزش پزشکی، سیاست گذاری سلامت، اقتصاد آموزش، ارایه دهندگان خدمات بالینی و... جلب نماید. همان طور که پیش تر نیز به آن اشاره شد کلید اصلی فعالیت آینده نگاری مشارکت ذی نفعان و شبکه سازی میان تخصص های مختلف است.

عملگرایی: آینده نگاری صرفاً تحلیل و یا تامل در باب توسعه های آینده نیست بلکه در عمل بازیگران و سیاست گذاران را در راستای شکل بخشیدن به آینده بخش آموزش حمایت می کند. آینده های ممکن شامل همه وضعیت های ممکن است که می توانند در آینده آموزش پزشکی اتفاق بیفتد فارغ از اینکه بدانیم که چگونه محقق می شوند و در آینده نگاری به همه این وضعیت ها توجه می شود. نکته مهم و قابل توجه این است که صرف به تصویر کشیدن آینده های ممکن برای انجام یک فعالیت آینده نگاری بدون برقراری ارتباط میان این آینده ها و ارایه برنامه های عملیاتی در تعریف آینده نگاری قرار نمی گیرد و عملیاتی بودن آن یکی از ویژگی های اصلی محسوب می شود.

کشف آینده های بدیل: آینده نگاری بر این پیش فرض استوار است که آینده از پیش تعیین شده نیست. بنابراین آینده می تواند توسط بازیگران اصلی آن در قالب تصمیم ها و سیاست های اتخاذی امروز شکل داده شود. به بیانی دیگر درجه آزادی قابل ملاحظه ای برای انتخاب از میان آینده های بدیل شامل تمامی آینده های ممکن و افزایش احتمال دستیابی به آینده ی مطلوب وجود دارد.

مشارکت: آینده نگاری توسط افراد و گروه ها و یا حتی مراکز آموزشی انجام نمی گیرد بلکه گروه های مختلف شامل بازیگران و ذی نفعان در مشارکت با یکدیگر به آینده نگاری می پردازند و نتایج حاصل از فعالیت های آینده نگاری برای مخاطبان در سطح گسترده ای منتشر شده و بازخورد لازم نیز از آن ها دریافت می شود.

